

YouCat

medzník novej evanjelizácie, katechézy a aj školského vyučovania náboženstva

Uplynulé leto nám dalo dve historické udalosti celocirkevného charakteru: Svetové dni mládeže v Madride a slovenský preklad celosvetového mládežníckeho katechizmu YouCat. Termín YouCat vznikol spojením dvoch anglických slov: **youth** – mládež, mládežnícky a **catechism** – katechizmus.

YouCat dostal každý účastník stretnutia v Madride...

YouCat sa už teraz často spomína v súvislosti s novou evanjelizáciou. Celocirkevná biskupská synoda o novej evanjelizácii sa uskutoční na jeseň budúceho roku v Ríme. Pre oblasť katechézy ale aj školského vyučovania náboženstva to bude významná udalosť.

Pozrime sa najskôr na predhistóriu YouCat-u.

Druhý vatikánsky koncil na rozdiel od Tridentského koncilu nežiadal vypracovanie nového univerzálneho katechizmu, ale iba katechetického direktória. Urobil tak v Dekréte o pastorálnej službe biskupov v Cirkvi *Christus Dominus*, článok 44. Následne vyšli dve direktória: v roku 1971 a 1997. Pokoncilový vývoj katechézy však stále viac smeroval k jej rozkúskovaniu, fragmentácii.

O tomto vývoji sa obsérne vyjadril kardinál Ratzinger ako prefekt kongregácie pre náuku viery na katechetickú konferenciu v Paríži a v Lyone roku 1983. Vo svojej známej prednáške *Odovzdávanie viery a zdroje viery* kritizoval zanechanie literárneho a teologického žánru katechizmu. Poukázal na prehnané zdôrazňovanie metódy na úkor obsahu; že sa pravda podriaďovala praxi; dominantnosť antropológie nad teológiou, kde zavládol radikálny antropocentrizmus a sociológia spolu so skúsenosťou sa stali novými kritériami pre pochopenie viery. Viera sa už neohlasovala v jej celistvosti a ani v jej podstate. Terajší pápež to dokumentoval nasledovným zážitkom. V Nemecku sa stretol s matkou, ktorá mu povedala: „Môj syn, žiak základnej školy, sa práve doma učí z náboženstva kristológiu na tému Kyrios a jeho loghia, prameň č. 16; ale zatiaľ ešte nič nepočul o siedmich sviatostiach ani o dvanástich článkoch apoštolského vyznania viery.“¹

---

¹ Porov. RATZINGER J., *Trasmissione della fede e fonti della fede*, Casela Monferrato, Edizioni Piemme 1985, 7-12.

Kardinál Ratzinger poukázal v spomínanej prednáške aj na východisko zo žalostného stavu katechizácie v západnej Európe. Toto východisko jadrne vyjadril v rozhovore s Vittoriom Messorim takto:

„Je veľmi dôležité rozpamätať sa na to, že sa od samotných prvých čias kresťanstva v katechéze stretáme s trvalým a nezanedbateľným jadrom odovzdávaným vo výchove na vieru. Toto jadro použil vo svojom katechizme aj Luther. Aj rímsky katechizmus, ktorý sa odhlasoval na koncile v Tridente. Celá náuka o viere je v jadre obsiahnutá v týchto štyroch základných prvkoch:

apoštolské vyznanie viery,
Otče náš,
Desatoro Božích prikázaní
a sviatosti.

V týchto štyroch prvkoch je základ kresťanského života a v nich je syntéza cirkevnej náuky založenej na Písme a Tradícii... A teraz si predstavte, že premnohé dnešné katechézy túto základnú štruktúru opustili. Následky sa už ukazujú: nové generácie strácajú tradičný *sensus fidei* (zmysel pre vieru) a nie sú schopné vidieť svoje náboženstvo ako celok.“²

Tieto a mnohé iné myšlienky kardinála Ratzingera publikované v knihe Vittoria Messoriho *Rapporto sulla fede* (Správa o viere) boli označené za spiatočnicke a to aj vo vnútri Cirkvi. Messori hovorí „o veľkej medzinárodnej sieti katolíckych kníhkupectiev, spravovanej rehoľníkmi a rehoľnými sestrami, ktorá odmietla predávať knihu *Správa o viere*. Odsúdili ju totiž ako »reštauračný manifest« nebezpečného *Pancierového kardinála*.“³ Napriek tomu dva roky po katechetickej konferencii v Lyone a Paríži na mimoriadnej biskupskej synode v Ríme roku 1985 konanej z príležitosti 20. výročia ukončenia Koncilu sa synodálni otcovia zhodli na potrebe zostavenia univerzálneho katechizmu. Ján Pavol II. vymenoval za hlavného koordinátora na jeho zostavovaní kardinála Ratzingera. Katechizmus Katolíckej cirkvi (KKC) uzrel svetlo sveta roku 1992, jeho typické latinské vydanie 1997. Nie je potrebný veľký dôvtip, aby sme si v KKC mohli všimnúť skonkrétnenie myšlienok kardinála Ratzingera o katechéze. KKC sa napriek skeptickým predpovediam stretol s veľkým záujmom

---

² VRABLEC J., *O otázkach viery. Prednášky podľa kardinála Ratzingera*, Bratislava, Lúč 1991, 51-52.

³ MESSORI V., *Prečo verím. Život ako dôkaz viery*, Bratislava, Lúč – Redemptoristi 2010, 371.

a úspechom. Vyšiel doteraz v 12 miliónovom náklade. Roku 2005 vyšlo Kompendium Katechizmu Katolíckej cirkvi (KKKC).

Keď viedenský arcibiskup kardinál Schönborn – spolupracovník kard. Ratzingera na vypracovaní KKC – predstavoval vo svojej diecéze toto kompendium, jedna matka prehlásila: „Pán kardinál, chcela som svojim dospievajúcim deťom kúpiť toto kompendium, ale ono je pre mládež úplne nepoužiteľné. Nekúpim ho“. Nato kardinál povedal Bernardovi Meuserovi, vydavateľovi nemeckej verzie KKKC a neskoršiemu vydavateľovi YouCat-u: „Vlastne by sme potrebovali naozaj niečo špeciálne pre mladých.“⁴ Touto kritikou sa naštartoval proces, ktorý zastrešoval kardinál Schönborn a ktorý vyústil do vydania YouCat-u. Potrebu univerzálneho mládežníckeho katechizmu vyjadril už roku 1985 na spomínanej synode bostonský kardinál Law, keď v cicerónskej latinčine povedal: „Juvenes Bostoniensis, Leningradensis et Sancti Jacobi in Chile induti sunt ‚Blue Jeans‘ et audiunt et saltant eandem musicam“ – „Mladí v Bostone, Leningrade a v Chile, všade nosia džínsy, počúvajú tú istú hudbu a tancujú na ňu“. Chcel tým povedať, že v globalizovanom svete by mala aj viera nájsť spoločnú reč. Stalo sa tak práve v prípade YouCat, ktorý doteraz vyšiel už v 2 miliónovom náklade v 25 jazykoch. Naplnil tým požiadavku KKC, aby sa na jeho podklade vypracovali lokálne, či kategoriálne katechizmy. Práve YouCat je príkladom kategoriálneho katechizmu, ako to povedal pri jeho prvotnej prezentácii koncom marca 2011 kardinál Schönborn.⁵

Svätý Otec Benedikt XVI. v predhovore opisuje najprv predhistóriu YouCat-u spomínajúc Druhý vatikánsky koncil, biskupskú synodu v Ríme 1985 a vydanie KKC. Na mladých apeluje týmito slovami: „Študujte katechizmus! Zo srdca si to želim. Študujte katechizmus vášnivo a vytrvalo. Študujte ho v tichu svojej izby, čítajte ho vo dvojici, na stretnutí s priateľmi, vytvárajte študijné krúžky, podelte sa o svoj názor na internete. Vo svojej viere by ste mali byť zakorenení oveľa hlbšie ako generácia vašich rodičov.“⁶

YouCat je jedinečný po viacerých stránkach. Jednou z nich je aj jeho vznik. Na jeho počiatku stoja publicistka Michaela Heeremanová (62), matka viacdetnej rodiny a kňaz Johannes zu Eltz (54), ktorí od roku 1994 realizovali v Nemecku tzv. „Relicamps“, teda mládežnícke náboženské tábory. Po svetovom dni mládeže v Kolíne nad Rýnom roku 2005 dostali účastníci „relicampu“ ponuku podieľať sa na vzniku mládežníckeho katechizmu.

---

⁴ Porov. HEERMAN M. F. V. – SCHMITT CH., *Zur Entstehungsgeschichte des YOUCAT*, in: SCHÖNBORN CH. – LANGER M. – MANN CH. (Edd.) *Das YOUCAT-Projekt. Bedeutung – Chancen – Visionen*, München – Zürich – Wien, Neue Stadt 2011, 107.

⁵ Porov. SCHÖNBORN CH., *Zur Erstpräsentation des YOUCAT in Wien*, in: SCHÖNBORN CH. – LANGER M. – MANN CH. (Edd.) *Das YOUCAT-Projekt. Bedeutung – Chancen – Visionen*, München – Zürich – Wien, Neue Stadt 2011, 13-15.

⁶ *YOUCAT. Katechismus Katolíckej cirkvi pre mladých*, Bratislava, Karmelitánske nakladateľstvo 2011, 10.

Minimum z nich vedelo, čo to katechizmus je, nakoniec sa však dali prehovoriť a oduševniť. Skupina skalných sa rozšírila, pribudli k nim od Cirkvi vzdialenejší a aj evanjelici. Nakoniec sa náboženský tábor zmenil na katechizmový tábor s vyše 50 chlapcami a dievčatami vo veku 15 až 25 rokov. K dvom hore uvedeným animátorom sa pridali ešte Christian Schmitt (46), kňaz komunity Emanuel a už spomínaný vydavateľ a publicista Bernhard Meuser (58), otec viacdetnej rodiny.

Po prvom letnom katechizmovom tábore sa štyria animátori stretli v Ríme s odborníkom na katechetiku, predložili mu prvú pracovnú verziu a povedali mu o svojom projekte, ako chcú prepracovať KKKC na mládežnícky katechizmus. Na konci debaty katechetik vyhlásil: „Zabudnite na to a choďte radšej na zmrzlinu.“ Zdalo sa nezlučiteľné, aby to bol katechizmus, ktorý verne interpretuje KKC a KKKC a je zároveň zrozumiteľný mládeži. Animátori našťastie poslúchli len druhú časť odborníkovej výzvy a po zmrzline išli na adoráciu. Po nej prišiel záchranný nápad: každá otázka bude zodpovedaná dvoma textami. Tučné písmo bude mať štýl učiteľského úradu KKC vychádzajúci z Tradície a dlhší text normálneho písma bude používať jazyk mladých 21. storočia. Podľa tejto schémy vznikla po letnom tábore 2007 nová verzia, na ktorej sa pracovalo ďalšie dva roky. Medzičasom a v nasledujúcom období pribúdali do projektu ďalšie prvky ako

-okraje;

-citáty osobností Cirkvi, ale aj vedcov, básnikov, politikov, z ktorých niektorí nie sú katolíci;

-slovník;

-paličkové postavičky...⁷

YouCat je jedinečný aj formou svojho vzniku. Vznikol šťastnou syntézou iniciatívy zhora a zdola, pričom tu mladí nie sú iba objektom – adresátmi katechizmu, ale aj jeho subjektom – tvorcami. Jeho tvorcom je viacgeneračné spoločenstvo vzájomného počúvania. Mladí počúvali a snažili sa pochopiť texty KKC a KKKC a na druhej strane kňazi, teológovia, katechéti načúvali mladým, čo a prečo im je na katolíckej viere nezrozumiteľné.⁸

Pokiaľ ide o adresátov, YouCat sa odporúča birmovancom, na pastoráciu mládeže, ale aj starším. Mnohí ho charakterizujú ako nástroj novej evanjelizácie. Vo vzťahu ku školskému vyučovaniu náboženstva, nenahrádza učebnice, vyučovanie má obohatiť a doplniť. Čím je atlas na zemepise (geografii), tým by mal byť YouCat na náboženskej výchove. Ako atlas

---

⁷ Porov. HEERMAN M. F. v. – SCHMITT CH., *Zur Entstehungsgeschichte des YOUCAT*, in: SCHÖNBORN CH. – LANGER M. – MANN CH. (Edd.) *Das YOUCAT-Projekt. Bedeutung – Chancen – Visionen*, München – Zürich – Wien, Neue Stadt 2011, 107-110.

⁸ Porov. LEHMAN K., „*Ihr müsst wissen, was ihr glaubt.*“ (*Benedikt XVI.*), in: SCHÖNBORN – LANGER – MANN (Edd.) *Das YOUCAT-Projekt*. München – Zürich – Wien, Neue Stadt 2011, 23.

nenahradí učebnicu zemepisu, podobne je to s mládežníckym katechizmom vo vzťahu k školskej katechéze.

YouCat môže byť veľkým prínosom aj pre Slovensko v súvislosti so školskou reformou a vyučovaním náboženstva. Na Slovensku je dlhodobá tradícia „konfesionálneho charakteru školského vyučovania náboženstva“. V poslednej dobe prichádzajú viaceré signály, ktoré túto tradíciu oslabujú a naznačujú tendenciu uberať sa smerom ku kultúrnemu charakteru, zameranému na poznanie náboženstiev.⁹ Keď sa teraz u nás úmyselne redukuje obsahová stránka učiva tak v iných predmetoch ako aj na Náboženskej výchove, prítomnosť YouCat-u poukazuje na dôležitosť obsahu a jeho záväznosti. „Viera“, ako hovorí kardinál Lehman „nie je jednoducho logicky odvoditeľná a tvorivým ľudským duchom zostaviteľná, ale vždy znamená spomienku na spásne činy Božie, je živé „rozpamätanie sa“ (anamnesis, memoria), ktorým sa slovom a sviatosťami dosahuje prítomnosť viery.¹⁰ Vhodne tu zapadá aj výrok bl. Johna Henryho Newmana o viere: „Je to niečo, čo ti bolo zverené, a nie, čo si ty objavil; niečo, čo si prijal, a nie, čo si ty vymyslel.“¹¹

Popri všetkých prednostiach zostáva YouCat iba pomôckou. Tak ako pri každej pomôčke, každom nástroji podstatné je, v koho rukách sa nachádza. A tak nezabúdajme, že nie katechizmus alebo metódy sú najdôležitejšie, ale zanietení katechéti. Nech nám všetkým k potrebnej zanietenosti Pán Boh pomáha.

ThDr. Martin Michalíček
riaditeľ DKÚ Nitra

Veni Sancte v Nitrianskej diecéze 2011

---

⁹ Porov. KONGREGÁCIA PRE KLERIKOV, *Všeobecné direktórium pre katechizáciu*, Trnava, SSV 1999, čl. 74.

¹⁰ LEHMAN K., „*Ihr müsst wissen, was ihr glaubt.*“ (*Benedikt XVI.*), in: SCHÖNBORN CH. – LANGER M. – MANN CH. (Edd.) *Das YOUCAT-Projekt. Bedeutun – Chancen – Visionen*, München – Zürich – Wien, Neue Stadt 2011, 20.

¹¹ Porov. SCHÖNBORN CH., *Zur Erstpräsentation des YOUCAT in Wien*, in: SCHÖNBORN CH. – LANGER M. – MANN CH. (Edd.) *Das YOUCAT-Projekt. Bedeutun – Chancen – Visionen*, München – Zürich – Wien, Neue Stadt 2011, 14.